

ዳኞች፡- ሐጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሳ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች ፡- የሱ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር ጠበቃ አቶ ግሩም አየለ ቀረቡ

ተጠሪ ፡- 1- አቶ ደጆኔ በቀለ - ቀረቡ

2- አቶ አሸናፊ አብርሃም አልቀረቡም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

የአሁን ተጠሪዎች በሥር የፌ/የመ/ደ/ፍ/ቤት ከሣሾች የነበሩ ሲሆን አመልካች ደግሞ ተከሣሽ ነበር፡፡ ክስም በተከሣሽ ድርጅት ተቀጥሬን እየሠራን ተከሣሽ ያለአግባብ የሥራ ውላችን እንዲቋረጥ ያደረገ ስልጣን በህጉ መሠረት የተለያዩ ክፍያዎችን እንዲከፍለን ይወስንበት የሚል ነው፡፡

ተከሣሽም ለክስ በሰጠው መልስ ከሣሾች በምርት ማምረቻ ማሽን ከመጠን በላይ ነዳጅ በመጨመርና ማሽኑ በፍጥነት እንዲሠራ በማድረጋቸው ሙቀት ጨምሮ የማሽኑ ኩሽኔታ ከመቃጠሉም በላይ በሰርኩሌሽን ዴቪክ ብልሽት ደርሶ በቀጣይ ፈረቃ ማሽኑ የቆመ በመሆኑ በተከሣሽ ድርጅት ላይ ባደረሱት ጉዳት የተነሣ ከሥራቸው እንዲሠናበቱ ተደርገዋል ብሏል፡፡

የሥር የፌ/የመ/ደ/ፍ/ቤት የግራ ቀኙን ማስረጃ ከመረመረ በኋላ በሰጠው ፍርድ ከሣሾች በአሠሪው ንብረት ላይ በከባድ ቸልተኝነት ጉዳት እንዲደርስ ያደረጉ በመሆናቸው ውሉ እንዲቋረጥ የተደረገው በህጋዊ መንገድ ነው ብሏል፡፡

ጉዳዩን በይግባኝ የመረመረው የሥር የፌ/ከ/ፍ/ቤት በበኩሉ ማሽኑ የተበላሸው ይግባኝ ባዮች /የሥር ከሣሾች / ለቀጣይ ፈረቃ ተረኞች በ2:00 አስረክበው ማሽኑም ሥራውን እያከወነ ቆይቶ 5:30 ሲሆን የቆመ በመሆኑ እንዲሁም የማሽኑን ሁኔታ የሚቆጣጠር ኮምፕዩተር ተበላሽቶ ስለነበር ጉዳቱ የደረሰው በይግባኝ ባዮች ነው ለማለት አይቻልም ሲል ይግባኝ ባዮች ወደ ሥራቸው እንዲመለሱና መልስ ሰጪ /የአሁኑ አመልካች/ የ6 ወር ደመወዛቸውንም እንዲከፍል ፈርዷል፡፡

በሥር ከፍተኛ ፍ/ቤት ፍርድ መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት ተፈጽሟል በማለት አመልካች የሰበር አቤቱታውን ለዚህ ችሎት ያቀረበ ሲሆን በዋናነት የጠቀሳቸው የቅሬታ ነጥቦችም፡-

- ተጠቃሾች በአመልካች ንብረት ላይ ብር 2,000,000 የሚገመት ጉዳት በማድረግቸው ምክንያት የሥር የፌ/የመ/ደ/ፍ/ቤት ከሥራ የተሠናቡት በህጋዊ መንገድ ነው ሲል የወሰነውን ክፍተኛው ፍ/ቤት መሻሩ፤
- በልዩ ባለሙያዎች /Experts/ የተሰጠውን የምስክርነት ቃል ከፍተኛው ፍ/ቤት ከሙያው ወጪ ውድቅ ማድረጉ፤
- ከፍተኛው ፍ/ቤት ለተጠሪዎች ካሳ ብቻ ይከፈላቸው ማለት ሲገባው ወደ ሥራ ይመለሱ ማለቱ ያለአግባብ ነው የሚሉ ናቸው።

ተጠሪዎች በበኩላቸው በሰጡት መልስ የአመልካችና የተጠሪዎች ምስክሮች ተመሳሳይ ሥራ ያላቸውና በጊዜው ሥራ ላይ ሆነው ሁኔታውን የተመለከቱ እንጂ ለሙያዊ ምስክርነት ያስፈልጋሉ ተብለው የተጠሩ አይደሉም። ለቀጣዩ ፈረቃ ማሽን አስረክቦን ከሄድን ከ5:00 ቆይታ በኋላ ለደረሰው ጉዳት ተጠሪዎች ተጠያቂዎች አይደሉም በማለት የአመልካች የሰበር አቤቱታ ውድቅ እንዲደረግ ጠይቀዋል።

የግራ ቀኙ ክርክር ከዚህ በላይ የተገለፀ ሲሆን እኛም በአመልካችና በተጠሪዎች መካከል የነበረው የሥራ ውል የተቋረጠው በህጋዊ መንገድ ነው ወይስ አይደለም የሚለውን ጭብጥ ይዘን የግራ ቀኙን ክርክር እንደሚከተለው መርምረናል።

የአመልካች ማሽን በደረሰበት ጉዳት መቆሙን ተጠሪዎችም የሚያምኑት ጉዳይ ሲሆን ዋናውና አከራካሪ የሆነው ጉዳይ ግን በማሽኑ ላይ ጉዳት የደረሰው በተጠሪዎች ፈረቃ ነው? ወይስ ተጠሪዎች ለቀጣዩ ፈረቃ ሠራተኞች አስረክበው ከወጡ በኋላ ነው? የሚለው ነው። በዚህ ነጥብ ላይ አመልካች ተጠሪዎች በፈረቃቸው ወቅት ያለአግባብ ነዳጅ በመጨመርና ማሽኑም ከሚገባው በላይ ፍጥነት እንዲጨምር በማድረጋቸው በተፈጠረ ሙቀት የተነሳ በተለያዩ የማሽኑ ክፍሎች ጉዳት ደርሷል የሚል ሲሆን ጉዳቱ ግን የታወቀው ከኮምፕዩተር በተገኘው መረጃ መሠረት ሆኖ በቀጣይ ፈረቃ የሚሠሩ ሠራተኞች ሥራ ላይ ባለብት ጊዜ ነው ብሏል። ተጠሪዎች በበኩላቸው ማሽኑ በራሳቸው ፈረቃ አለመበላሸቱንና ብልሹቱም የደረሰው በቀጣዩ ፈረቃ በመሆኑ ለደረሰው ጉዳት ሃላፊነት የለብንም ሲሉ ይከራከራሉ።

የሥር የፌ/የ/መ/ደ/ፍ/ቤትም ከግራ ቀኙ የቀረበውን የፍሬ ነገር ክርክር ለማጣራት ማስረጃዎችን የሰማ ሲሆን በአመልካች በኩል የቀረቡት ልዩ ዕውቀት ያላቸው /Experts / ምስክሮች ሲሆኑ በተጠሪዎች በኩል የቀረቡት ምስክሮች ደግሞ ልዩ አዋቂዎች ያልሆኑ በቀጣዩ ፈረቃ ሲሠሩ የነበሩ የማሽኑ ኦፕሬተሮች ናቸው።

ልዩ አዋቂዎች የሚባሉት በትምህርት ፣ በሥልጠና እና በልምድ ዕውቀት ያካበቱ ሰዎች ሲሆኑ እነዚህን ሰዎች ፍ/ቤቱ በሚጠራበት ጊዜ በተፈለገው ጉዳይ አግባብ የሆነ ዕውቀት ያላቸው ስለመሆኑ ማረጋገጥ ይኖርበታል። ይህም ሲባል የኤክስፐርት ምስክርነት ለምሳሌ በኢንጅነሪንግ /engineering/ የሚያስፈልግ ከሆነ መጣራት ያለበት በዚህ በኢንጅነሪንግ ሙያ ዕውቀት ያለው ሰው መሆን ይኖርበታል። እንዲሁም በአርክቴክቸር /architecture/ ቴክኒኮሎጂ /technology / እና በመሳሰሉት ጉዳዮች ላይ የልዩ አዋቂዎች ምስክርነት አስፈላጊነት በፍ/ቤቱ ሲታመን ወይም ተከራካሪዎቹ ቀርበው እንዲሰሙ በጠየቁ ጊዜና ፍ/ቤቱም የልዩ አዋቂዎች ምስክርነት ጉዳዩን ለማብራራት ወይም ለክርክሩ ውሳኔ አሰጣጥ ተገቢ ነው ካለ ከጉዳዩ ጋር አግባብነት ያላቸውን ልዩ አዋቂዎች ቀርበው የምስክርነት ቃላቸውን እንዲሰጡ ሊያደርግ ይችላል።

ይህ ከዚህ በላይ የተገፀው ሁኔታ በፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 136/1/ ሥር የተደነገገ ሲሆን የምስክርነት ቃላቸውን የሚሰጡ ልዩ አዋቂዎችም የሚሰጡት የምስክርነት ቃል በገለልተኝነት የሚሰጥ መሆን ይኖርበታል። በዚህ በተያዘውም ጉዳይ የአሁኑ አመልካች ባቀረባቸው የልዩ አዋቂ ምስክሮች ገለልተኝነት /impartiality of experts/ ከተጠሪዎች በኩል የቀረበ ክርክር የሌለ ሲሆን በአንድ የፍትሃብሄር ጉዳይ ልዩ አዋቂዎች/Experts / እና ልዩ አዋቂዎች ያልሆኑ ምስክሮች ቀርበው በተሰሙ ጊዜ “ In the civil context ... lay evidence should not be preferred to expert evidence with out good reason ” የሚለውን የማስረጃ ምዘና መርህ መከተል ይገባል።

ከዚህ በላይ ከተጠቀሰው የማስረጃ ምዘና መርህ መገንዘብ የሚቻለው ዳኞች በልዩ አዋቂዎች የተሰጠውን ምስክርነት ተቀባይነት የለውም በማለት ሊወሰኑ የሚችሉት ይህንን የልዩ አዋቂዎችን ምስክርነት ተቀባይነት ሊያሳጣ የሚችል በቂ ምክንያት መኖሩ ከተረጋገጠ ብቻ ነው። የልዩ አዋቂዎችን ምስክርነት ተቀባይነት ለማሳጣት በቂ ምክንያት ከሌለ ግን ልዩ አዋቂ ያልሆኑ ምስክሮች ከሰጡት ምስክርነት ይልቅ በልዩ አዋቂዎች የተሰጡት ምስክርነት ተመራጭነት ይኖረዋል። በሌላ በኩል ልዩ አዋቂዎች ከሰጡት ምስክርነት ልዩ አዋቂ ያልሆኑ ምስክሮች የሰጡት ምስክርነት አላማኝ ሆኖ ከተገኘ ደግሞ የልዩ አዋቂዎችን የምስክርነት ቃል ውድቅ በማድረግ ልዩ አዋቂዎች ያልሆኑት ምስክሮች የሰጡትን የምስክርነት ቃል ዳኞች እንዳይቀበሉ የሚከለክላቸው የህግ መርህ የለም።

ወደተያዘው ጉዳይ ስንመለስ የአመልካች የልዩ አዋቂ /Experts / ምስክሮች ስለብልሽቱ የቴክኒያሎጂ ውጤት የሆነውን ኮምፒዩተር በማንበብ በሙቀት መጨመርና ከመጠን በላይ በሆነ ፍጥነት ማሽኑ እንዲሠራ በመደረጉ የተነሣ ብልሽት የደረሰበት መሆኑን ገልፀዋል። ይህን አግባብ ባለው ባለሙያ የተሰጠውን ምስክርነት ውድቅ ለማድረግ ምንም በቂ ሁኔታ ባልተገኘበት የሥር ከፍተኛው ፍ/ቤት ውድቅ በማድረግ ለጉዳዩ ይግባኝ ባዮች /ያሁን ተጠሪዎች/ ሀላፊት የለባቸውም ያለውና የሥራ ስንብቱም የተደረገው በህገወጥ መንገድ በመሆኑ የ6 ወር ደመወዝ ተከፍሎአቸው ተጠሪዎች ወደ ሥራቸው ይመለሱ በሚል የወሰነው መሠረታዊ የሆነ የማስረጃ ምዘና መርህን ያልተከተለ ስለሆነ ውሳኔው መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ያለበት ነው።

ው ሣ ኔ

1. የሥር የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 93713 በቀን 26/04/2003 ዓ/ም በዋለው ችሎት የሰጠው ፍርድ በፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. የሥር የፌ/የመ/ደ/ፍ/ቤት በመ/ቁ 62045 በቀን 11/8/2002 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጠው ፍርድ በፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 348/1/ መሠረት ፀንቷል።
3. በአመልካችና በተጠሪዎች መካከል የነበረው ውል የተቋረጠው በህጋዊ መንገድ ነው ተብሏል።
4. የዚህን ፍ/ቤት ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኝ ይቻቻሉ።
5. መዝገቡ የተዘጋ ስለሆነ ወደ መዝገብ ቤት ተመላሽ ይሁን።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ሃ/ዲ